

บันทึกความเข้าใจ

เรื่อง การกำหนดมาตรการและแนวทางแทนการกักตัวเด็กไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าว เพื่อรอการส่งกลับ

.....

๑. อารัมภบท

เนื่องด้วยผลกระทบจากสถานการณ์การเมืองและการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตประชากรโยกย้ายถิ่นฐาน โดยเฉพาะเด็ก ทั้งที่เดินทางมากับบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง และเดินทางมาโดยลำพัง โดยเด็กเหล่านี้มีสภาวะความเปราะบางเป็นพิเศษ และมีความเสี่ยงต่อการถูกแสวงประโยชน์ ในรูปแบบต่างๆ อีกทั้งอาจถูกจับกุมและกักตัวไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าวเพื่อรอการส่งกลับ

กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กบัญญัติให้การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ บัญญัติถึงการใช้อำนาจในองค์กรของรัฐต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคล โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ พร้อมทั้งระบุดูแลคุ้มครองให้รัฐพึงช่วยเหลือเด็กให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ คุ้มครอง และป้องกันมิให้เด็กถูกระงับหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรงบประมาณบนพื้นฐานของความจำเป็นและความต้องการที่แตกต่างกันของเพศ วัย และสภาพของเด็ก เพื่อความเป็นธรรม ประกอบกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child – CRC) ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๓๕ และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๕ คำแนะนำทั่วไป ฉบับที่ ๖ ของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ เรื่อง การปฏิบัติต่อเด็กที่เดินทางโดยลำพังและเด็กที่พลัดพรากจากประเทศภูมิลำเนา (General Comments No.6 on Treatment of Unaccompanied and Separated children outside their country of origin, 2005) และข้อมติสมัชชาสหประชาชาติที่ ๖๔/๑๔๒ (United Nations General Assembly Resolution 64/142) เรื่อง แนวปฏิบัติด้านการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็ก (United Nations Guideline on Alternative Care, 2009) ส่งผลให้ประเทศไทยต้องส่งเสริมและคุ้มครองให้เด็กทุกคนในประเทศไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมแวดล้อม ที่ได้รับการคุ้มครองและดูแล

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กโยกย้ายถิ่นฐานเกิดจากปัจจัยสาเหตุหลากหลายประการ และมีความสลับซับซ้อนที่จำต้องอาศัยแนวทางการร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่ครอบคลุมและเป็นองค์รวม ดังนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงได้จัดประชุม ร่วมกับสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด

กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน และสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อจัดทำบันทึกความเข้าใจฉบับนี้ขึ้น สำหรับให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในการให้ความช่วยเหลือและปกป้องคุ้มครองเด็ก ที่ถูกกักตัวไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าวเพื่อรอการส่งกลับ ให้สอดคล้องกับกรอบกฎหมายภายในประเทศและพันธกรณีระหว่างประเทศของไทย

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ไขปัญหาการกักตัวเด็กไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าวเพื่อรอการส่งกลับ ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

๒.๒ เพื่อกำหนดกลไกและหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนของหน่วยงานในการสร้างหลักประกันว่าเด็กจะได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกรอบกฎหมายภายในประเทศและพันธกรณีระหว่างประเทศของไทย

๓. คำนิยามของเด็กที่พึงได้รับการช่วยเหลือ

“เด็ก” หมายถึง คนต่างด้าวซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี บริบูรณ์ ที่ถูกกักตัวไว้ในสถานกักตัวคนต่างด้าวเพื่อรอการส่งกลับของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

๔. หลักการปฏิบัติ

๔.๑ เด็กจะต้องไม่ถูกกักตัว เว้นแต่ในกรณีจำเป็นที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ให้จัดอยู่ในสถานที่ควบคุมคนต่างด้าวเพื่อรอการส่งกลับ เป็นมาตรการสุดท้ายและใช้ระยะเวลาที่สั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

๔.๒ ในการตัดสินใจดำเนินการใดๆ ที่มีผลกระทบต่อเด็ก จะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นข้อพิจารณาลำดับแรก และจะต้องรับฟังความคิดเห็นจากเด็กด้วยเสมอ

๔.๓ เด็กมีสิทธิที่จะได้รับมาตรฐานการดำรงชีวิตที่เพียงพอสำหรับการพัฒนาทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ ศีลธรรม และสังคมของเด็ก

๔.๔ ในการกำหนดวิธีการอุปการะเลี้ยงดูเด็กให้พิจารณาให้ความสำคัญกับการอุปการะโดยใช้ครอบครัวเป็นฐานมาเป็นลำดับแรก โดยใช้สถานรองรับของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือสถานรองรับเอกชนที่จดทะเบียนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นทางเลือกสุดท้าย และให้อยู่ในระยะเวลาที่สั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

๔.๕ การจัดให้เด็กอยู่ในการอุปการะเลี้ยงดูในรูปแบบของการเลี้ยงดูทดแทนใดๆ จะต้องพิจารณาถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็กอย่างเหมาะสม ในขณะที่ต้องมีการแสวงหาทางออกที่ยั่งยืนในการเลี้ยงดูเด็กไว้ด้วย

๔.๖ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินมาตรการอันเหมาะสม เพื่อให้เด็กได้รับความคุ้มครองและช่วยเหลืออย่างเหมาะสม

๕. การดำเนินงาน

๕.๑ การรับตัว คือ การดูแลเด็กที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก่อนที่จะส่งให้หน่วยงานอื่นดำเนินการช่วยเหลือต่อไป

๕.๒ การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพ คือ การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามบทบัญญัติ ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

๕.๓ การส่งกลับ คือ การส่งตัวเด็กกลับประเทศต้นทางหรือประเทศที่สาม อย่างปลอดภัย มีศักดิ์ศรี และอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

๖. กระบวนการคุ้มครองเด็กรายกรณี

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะให้ความร่วมมือกันดำเนินมาตรการเพื่อสร้างหลักประกันว่าเด็กจะได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือ ในรูปแบบของคณะทำงานสหวิชาชีพ ดังต่อไปนี้

๖.๑ การคัดกรองและการจัดทำทะเบียนประวัติของเด็ก

๖.๒ การพิจารณากำหนดวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลเด็ก

๖.๓ การจัดทำแผนการให้ความช่วยเหลือ เป็นรายกรณี

๖.๔ การประสานงานและการส่งต่อเพื่อเข้ารับบริการที่เหมาะสม

๖.๕ การกำหนดวิธีการให้บริการและการเลี้ยงดูทดแทน

๖.๖ การกำหนดมาตรฐานครอบครัวเลี้ยงดูทดแทน

๖.๗ กระบวนการส่งกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคม และการหาทางออกอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ หลังจากวันลงนามในบันทึกความเข้าใจฉบับนี้แล้ว ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน ภายใน ๓๐ วัน

๗. การแสวงหาความร่วมมือจากองค์การระหว่างประเทศ องค์การภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

๗.๑ เพื่อให้การดำเนินการตามบันทึกความเข้าใจฉบับนี้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการต่างประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันกำหนดแนวทางความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ องค์การภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการช่วยเหลือสนับสนุน ทั้งในด้านการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพ และการส่งกลับ หรือการดำเนินการอื่นใดในส่วนที่เกี่ยวข้องตามอำนาจหน้าที่

๗.๒ ให้หน่วยงานตามข้อ ๗.๑ ร่วมกันพิจารณารายชื่อองค์การระหว่างประเทศ องค์การภาคเอกชน และองค์การภาคประชาสังคม ที่เหมาะสมที่จะร่วมดำเนินการภายใต้บันทึกความเข้าใจฉบับนี้

๘. การติดตามและประเมินผล

๘.๑ การติดตามผล จัดให้มีการประชุมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามบันทึกความเข้าใจนี้ เพื่อตรวจสอบติดตาม และกำกับดูแลการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามกรอบของกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้อง

๘.๒ การรายงานผล กำหนดให้มีการรายงานผลอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ทั้งนี้ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยสำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ ร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดทำรายงาน ตามข้อ ๘.๒ โดยให้ประสานงานและรับฟังข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งร่วมกันดำเนินการตามบันทึกความเข้าใจฉบับนี้ พร้อมทั้งให้จัดส่งรายงานดังกล่าวมายังสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติด้วย

๙. การทบทวนและยกเลิกบันทึกความเข้าใจ

๙.๑ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน และกระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาทบทวนสาระสำคัญของบันทึกความเข้าใจทุกปี เพื่อประมวลอุปสรรค ปัญหา และข้อขัดข้อง ในการปฏิบัติตามบันทึกความเข้าใจฉบับนี้ และจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

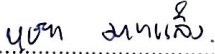

๙.๒ กรณีทบทวนบันทึกความเข้าใจแล้วพบว่า หลักการหรือสาระสำคัญของบันทึกความเข้าใจ เปลี่ยนไป อันเนื่องมาจากบริบททางกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับอื่น ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณาความเหมาะสมในการยกเลิกบันทึกความเข้าใจฉบับนี้

๑๐. การบังคับใช้บันทึกความเข้าใจ

บันทึกความเข้าใจมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันที่ผู้มีอำนาจลงนามของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงแรงงาน ได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจ โดยทำขึ้นเป็นเจ็ดฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกันทุกประการ จึงได้ลงนามไว้เป็นสำคัญและเก็บรักษาฝ่ายละหนึ่งฉบับ เพื่อแจ้งให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติตามบันทึกความเข้าใจต่อไป

บันทึกความเข้าใจนี้ทำไว้ ณ วันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๒

ลงนาม พลตำรวจเอก		ลงนาม	
	(จักรทิพย์ ชัยจินดา)		(นายปรเมธี วิมลศิริ)
	ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ		ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ลงนาม		ลงนาม	
	(นางบุษยา มาทแล็ง)		(นายฉัตรชัย พรหมเลิศ)
	ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ		ปลัดกระทรวงมหาดไทย

ลงนาม		ลงนาม	
	(นายแพทย์สุขุม กาญจนพิมาย)		(นายการุณ สกุลประดิษฐ์)
	ปลัดกระทรวงสาธารณสุข		ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ลงนาม			
	(นายจรินทร์ จักกะพาก)		
	ปลัดกระทรวงแรงงาน		